

HOE **ZOT** IS
ONS DORP?

kind & samenleving

WAT KINDEREN EN JONGEREN WILLEN IN HUN DORP

- *De basics van een zot dorp
- *Tools om kinderen te bevragen
- *Concrete oplossingen

IN VOGELVLUCHT

Intro: Hé, wij zijn er ook nog!	4
Aan de slag in 5 stappen	5
Jouw dorp in 5 thema's	7
1. In de tuin kom je niemand tegen Is er ruimte om te ravotten?	7
2. We hebben hier bijna alles Zijn er genoeg voorzieningen in de buurt?	16
3. De lucht in je gezicht als je fietst: da's leuk Kunnen kinderen zelfstandig op pad?	23
4. Hier voel ik me welkom Zijn er centrale plekken voor kinderen en jongeren?	28
5. We hangen goed aan elkaar Hoe sterk is het sociaal weefsel?	32
Tot slot	36
Colofon	37

INTRO: HÉ, WIJ ZIJN ER OOK NOG!

Op veel jongeren oefenen steden een bijna natuurlijke aantrekkingskracht uit. Het aanbod is groot, je bent er mobiel, alles bruist, kolkt en fonkelt. Bovendien hebben die steden de laatste jaren ook stevig ingezet op hun jongste bewoners, al was het maar om de stadsvlucht tegen te gaan. Dat hun wensen daar nu vaker op de agenda staan, is natuurlijk fantastisch, maar we dreigen iets te vergeten: een grote groep kinderen en jongeren woont nog altijd daarbuiten, in de groene rand, in dorpen, deelgemeenten, of de confetti van gehuchten tussen stad en platteland. Misschien trekken sommigen van hen zelf ooit naar de stad, anderen zullen hun leven liever dicht bij huis uitbouwen. Hoe dan ook hebben ze allemaal nood aan fijne speel- en ontmoetingsplekken, goede verbindingen, toffe winkels in de buurt, een pleintje om te chillen, onvergetelijke feesten.

Kind & Samenleving vzw deed de voorbije jaren onderzoek naar die bijna vergeten groep kinderen en jongeren. Hoe loopt het leven voor hen buiten de stad? Wat maakt dat ze zich daar thuis voelen? Wat willen ze toevoegen? In dertien gemeenten gingen we daarover praten met tieners

(10 tot 15 jaar), en ook al zijn de resultaten van zo'n onderzoek nooit definitief of compleet, toch zagen we een aantal centrale thema's. Die inzichten geven we je in deze publicatie graag mee, maar... dat is nog maar het begin. We willen je namelijk ook uitnodigen om zelf op onderzoek te gaan. Hoe zit het precies in jouw dorp of gemeente (*)? Wat zijn daar de sterktes en wat kan beter? Daarom reiken we je heel wat creatieve ideeën aan om zelf met kinderen en tieners in gesprek te gaan.

We beseffen het: in een dorp is het misschien rustig wonen, maar voor wie daar met kinderen en jongeren werkt, is het toch altijd druk, druk, druk. Jeugdraden, jeugdverenigingen en beleidsmedewerkers verrichten er bergen werken met weinig handen, en vaak ook nog eens met beperkte budgetten. Toch durven we je aansporen om hier tijd voor te maken. (Ja, wij durven nogal.) Waarom? Omdat je zo heel wat munitie verwerft om mee een kind- en tienervriendelijk beleid uit te stippelen. Bovendien zetten we je op weg naar concrete acties op korte en lange termijn, zodat je echt dingen kunt veranderen. Dat kun je doen als jeugdconsulent, als lid van

de jeugdraad of een jeugdwerking, als schepen, beleidsmedewerker, of beter nog: als een ondernemend team.

Zo'n aanpak loont niet alleen voor kinderen en jongeren, maar is ook wezenlijk voor het dorp. Een plek waar je als kind graag woont, waaraan je verknocht bent zelfs, is misschien ook wel een plek waarvoor je je wil engageren. Zo weten ook dorpen zich verzekerd van een bruisende, kolkende en fonkelende toekomst. En wat is er mooier dan een stukje toekomstmuziek schrijven?

() We hebben het hierna afwisselend over dorp, gemeente en deelgemeente, maar we bedoelen wel degelijk: het hele gebied dat buiten de steden ligt.*

AAN DE SLAG IN 5 STAPPEN

Hoewel ons onderzoek zich toespitste op tieners (ca. 10-15 jaar), gaat het in deze publicatie over een veel bredere groep: de hele jeugd in jouw gemeente. De inzichten, acties en tools waarmee je straks aan de slag gaat, zijn dan ook zowel voor kinderen als jongeren bedoeld.

Hoe je het aanpakt? Dat mag je uiteraard zelf bepalen, maar we schetsen hieronder een vijfstappenplan dat handig kan zijn als leidraad.

1. STEL EEN TEAM SAMEN

In een gemeente hebben heel wat beslissingen grote gevolgen voor kinderen en jongeren, zonder dat ze onder het jeugdwerk vallen. Het mobiliteitsbeleid bepaalt bijvoorbeeld mee of de weg naar school, naar een speelplek of de jeugdbeweging veilig is. Het ruimtebeleid kan bepleiten dat er open ruimte blijft om te spelen. De sportdienst kan ervoor zorgen dat er voldoende vrij toegankelijke veldjes zijn. Je staat dan ook sterker als je niet in je eentje op onderzoek trekt, maar een werkgroep samenstelt, je kennis deelt en dit als een project uitwerkt.

2. KIES JE THEMA'S

Uiteraard mag je alle thema's uitpluizen (graag!), maar het kan handiger zijn om er een drietal uit te kiezen die voorrang krijgen. Die keuze zal wat intuïtief zijn. Hou er dus niet per se aan vast. Misschien komt er in de loop van het proces toch een ander thema weer bij, of blijkt een gekozen thema toch niet zoveel reactie op te roepen. Die themakeuze kan je ook maken samen met kinderen en jongeren uit de gemeente.

3. VRAAG HET AAN DE KINDEREN

Betrek liefst een brede groep kinderen en jongeren bij je onderzoek, zodat je echt hun stem kunt vertolken. In deze publicatie vind je alvast heel wat creatieve tools om zoveel mogelijk verschillende stemmen te horen. Sommige zijn meer bestemd voor tieners, andere ook voor jongere kinderen. Nu eens houd je de groep liever klein, dan weer mag die best wat groter zijn. Dat staat telkens duidelijk aangegeven.

4. MAAK EEN ACTIEPLAN

Zet een informele werkvergadering op binnen het gemeentebestuur om de bevindingen uit je onderzoek te bespreken, oplossingen te formuleren en een actieplan op te stellen. Kies de diensten en eventueel ook de bevoegde schepenen naargelang het thema. Ook hierna koppel je nog even terug naar de kinderen en jongeren: kunnen zij zich voldoende in de actiepunten vinden?

5. ZET DE EERSTE STAP

In overleg met de schepenen van jeugd overhandig je het actieplan aan het college van burgemeester en schepenen en onderneem je de eerste stappen in het actieplan. Misschien kan er ook een ludieke actie bij waarbij de kinderen rechtstreeks het gesprek aangaan met het college?

JOUW DORP IN 5 THEMA'S

Hieronder schetsen we vijf grote thema's die kunnen spelen in jouw dorp. We geven je telkens algemene informatie mee op basis van ons onderzoek. Vervolgens reiken we je één of meer tools aan om te checken hoe dit thema in jouw dorp speelt. En ten slotte zetten we je bij elk thema met concrete tips op weg naar verandering.

1. IN DE TUIN KOM JE NIEMAND TEGEN

Is er ruimte om te ravotten?

Kinderen hebben ruimte nodig om te ravotten, met vrienden op te trekken, de speeltijger uit te hangen. Vanuit de lucht zien veel gemeenten in Vlaanderen er groen uit, en heel wat huizen hebben er ook een grote tuin. Soms vragen gemeenten zich dan ook af of ze nog wel moeten investeren in speelgroen. De kinderen zelf vertellen dat het voor hen echt een verschil maakt of ze spelen in de tuin of in de publieke ruimte. "In je tuin kom je niemand tegen." Bovendien zijn heel wat tuinen niet zo leuk voor hen. Er valt weinig te beleven en kinderen mogen er soms niet veel: "In een park is er niemand die zegt wat er niet mag, behalve een parkwachter of zo."

Vaak zoeken kinderen groene plekje's op, dicht bij huis. Vooral daar kunnen ze avontuurlijk spelen en kampen bouwen. Het speelgroen dat buiten de dorpskern ligt, blijkt al moeilijker bereikbaar. Kinderen en jongeren geven ook aan dat ze er nauwelijks durven komen: "omdat het van de boer is", "omdat het natuur is", omdat ze bang zijn voor jagers of omdat het (mentaal) te ver ligt van het dorp.

Wat voor veel kinderen en jongeren ook speelt, is de bouwdruk in hun

gemeente. Volgens de bevolkingsstatistieken hebben we in de nabije toekomst nood aan nog meer nieuwe huizen, maar tegelijk groeit het besef dat we zuinig moeten zijn op onze open ruimte. Daarom zal er vooral gebouwd worden in de bestaande woonkernen. Die evolutie is zeker te verdedigen, maar ze heeft soms ingrijpende gevolgen. Enerzijds worden grote stukken groen binnen het dorp nu verkaveld. Anderzijds moeten kleinere lapjes grond in de wijk eraan geloven. Veel jeugdwerkingen zitten bovendien op gronden van de kerkfabriek of van de gemeente. Door financiële problemen worden die nu vaker op de markt gebracht als bouwgrond. De nieuwe woningen komen tot dicht bij de lokalen, waardoor er wrijvingen ontstaan. Soms krijgen de terreinen van een jeugdwerking zelfs een nieuwe bestemming als bouwgrond. Gemeentebesturen schrikken weleens als ze horen dat kinderen daardoor niet meer vinden dat ze in een 'groene gemeente' wonen.

Doe de test

Hoe kom je te weten of kinderen nog genoeg speelgroen vinden en waar ze graag rondhangen? Dat kan met de woensdagmiddag-test, waarbij je ze even laat wegdromen, en de reporter-test, die kinderen echt verslag laat maken.

- Hoe ga je er naartoe? Geraak je er gemakkelijk? Zijn er drukke wegen die je moet oversteken?
- Als je niet vaak buiten speelt, waarom is dat dan? Mag het niet of heb je er gewoon geen zin in?

WOENSDAGMIDDAG-TEST

De opdracht die je kinderen hier geeft, klinkt ongeveer zo:

Sluit jouw ogen en beeld je in... Het is een zonnige woensdagnamiddag. Er is geen voetbal, muziekschool en er zijn geen hobby's. Een vriendje of vriendinnetje komt aanbellen met de vraag: 'Gaan we buiten spelen?' Wat doe je dan? Waar ga je naartoe?

Duid zelf kinderen aan en probeer ook stillere kinderen aan het woord te laten. Vraag vooral door op wat kinderen aanbrengen en laat voelen dat ze niets fout kunnen zeggen. Hier zijn een aantal bijvragen die je kunt stellen:

- Waar speel je dan? In de tuin of buiten? Op straat, in een park, op een plein of zijn er nog andere plekken? Zijn die dan privé of van de gemeente?
- Wat doe je er precies? Wat speel je? Kan je er nog iets anders doen dan spelen? Wat is daar het leukste?
- Met wie speel je en hoe ga je er naartoe? Met vriendjes en broers of alleen met grote mensen?
- Hoe vaak ben je daar? Elke dag? Een paar keer per week of minder?

Benodigd materiaal:

Geen.

Duur:

Dat hangt af van het aantal kinderen in de groep. Reken op zeker 3 minuten per kind.

Grootte van de groep:

Maximaal 15 kinderen, want anders is het moeilijker om iedereen aan het woord te laten.

Leeftijd:

Alle leeftijden, maar pas je taalgebruik aan bij oudere kinderen en tieners (zie 'andere tips').

Aantal begeleiders:

1 moderator en 1 verslaggever.

Andere tips:

Bij tieners en jongeren kan je dezelfde categorieën van bijvragen stellen: waar, wat, met wie, hoe vaak, hoe ga je er naartoe? Gebruik dan niet het woord 'spelen'. Dit kan je als openingsvraag gebruiken: Wat zijn de leukste plekken om als jongere naartoe te gaan?

FOTOGRAFEN-TEST

Door met kinderen en jongeren in kleine groepjes op stap te gaan in hun dorp, kan je observeren wat belangrijke plekken zijn, hoe vlot ze er geraken, wat ze er allemaal doen...

De meest eenvoudige opdracht is om hen reporters te maken in hun gemeente: laat hen twee foto's nemen van leuke plekken en één foto van een plek waar ze liever niet komen. Beperk zeker het aantal plekken: ook als er daardoor debatten ontstaan, kun je daar veel van leren.

Benodigd materiaal:	Minimum 1 fototoestel per 4 à 6 deelnemers.
Duur:	Voorzie zeker 40 minuten + marge.
Grootte van de groep:	Deelgroepjes van 4 à 6 deelnemers.
Leeftijd:	Alle leeftijden.
Aantal begeleiders:	1 begeleider per deelgroepje.
Andere tips:	Observeer goed wat de deelnemers zeggen en doen. Wat zijn hun argumenten om (niet) naar een bepaalde plek te gaan? Wat doen ze onderweg? Aarzelen ze om een weg over te steken of niet? Blijven ze hangen op bepaalde plekken?

⚡ En... actie!

1. BRENG HET GROEN IN KAART

Waar ligt er nog groen in je gemeente? Een luchtfoto, bijvoorbeeld via google maps, is hiervoor handig. Duid aan welke stukken groen er nu vaak gebruikt worden door kinderen, jongeren en jeugdbewegingen. Denk daarbij niet alleen aan speelpleinen en sportveldjes, maar ook aan open ruimten.

Vervolgens kun je een denkoefening doen over de toekomst van het groen. Je kunt daarbij volgende vragen stellen:

- Welke terreinen in een wijk moeten zeker open blijven?
- Zijn er groene terreinen die onderbenut zijn of opengesteld kunnen worden?
- Welke stukken groen kunnen verbonden worden met fietspaden of wandelwegen?
- Welke groene terreinen bieden avontuurlijke speelkansen met heuvels, klimbomen, water...?
- Welke stukken groen zijn eigenlijk minder cruciaal, bijvoorbeeld omdat ze ingesloten zijn of afgelegen liggen?

Ga samen met de dienst stedenbouw en misschien ook de schepen van ruimtelijke ordening na wat de ruimtelijke plannen zeggen over deze terreinen. Is het bouwgrond? Wie is de eigenaar? Hebben de eigenaars concrete bouwplannen?

Een wat meer uitgewerkte denkoefening over de bestaande en gewenste groenterreinen zou je een 'masterplan groene ruimte', 'groenvisie' of 'speelweefselplan' kunnen noemen. Als je zo'n plan samen opmaakt met de diensten en schepenen, kan het zelfs formeel goedgekeurd worden en verder zijn weg vinden naar het ruimtelijk structuurplan, een 'groen(structuur)plan', het gemeentelijk mobiliteitsplan, een ruimtelijk uitvoeringsplan (RUP)...

2. LET OP DE RUP'S

Een RUP (ruimtelijk uitvoeringsplan) of verkavelingsplan is wat abstract en het duurt lang voor je iets op het terrein merkt. Maar plotseling staat de bouwkraan er en beginnen de werken: het speelveldje wordt volgebouwd, vlak naast de jeugdbeweging verschijnen huizen... Het kan zijn dat de beleidsbeslissingen hiervoor al enkele jaren geleden zijn genomen.

Als je hoort dat er een RUP bezig is waar een jeugdwerkterrein of (in) formeel speelterrein in ligt, dan moet er dus een alarmlichtje aanspringen. Informeer je zo snel mogelijk, maar panikeer niet. Een RUP kan immers ook de beste manier zijn om belangrijke speelruimte in de toekomst te vrijwaren, of ervoor te zorgen dat jeugdlokalen geen problemen krijgen met zonevreemdheid of met woonprojecten op hun speelterreinen.

In een gesprek met de stedenbouwkundig ambtenaar en/of de schepen van ruimtelijke ordening, krijg je snel zicht op belangrijke RUP's. Het is ook nuttig om er een deskundige bij te halen die je helpt bij het bestuderen van de plannen. Dit kan bijvoorbeeld een jeugdwerker zijn die ook student architectuur is, of een ruimtelijk planner met kinderen in een jeugdbeweging.

3. GEEF JE ADVIES BIJ WOONPROJECTEN

Ga regelmatig in gesprek met de stedenbouwkundig ambtenaar of schepen van ruimtelijke ordening, neem deel aan een 'werkgroep verkavelingen' binnen de gemeente, geef advies... Als er binnen de Gemeentelijke Commissie Ruimtelijke Ordening (Gecoro) iemand vertegenwoordigd is voor jeugd, blijf je op de hoogte van alle RUP's en de meeste grote bouwprojecten. Indien nodig kan je dan op tijd een bezwaarschrift indienen.

Wanneer jeugddienst, jeugdraad en Gecoro informatie uitwisselen, kunnen ze meer wegen op de besluitvorming. De jeugddienst kan dit meer 'achter de schermen' doen, terwijl de jeugdraad ook politieke actie kan voeren.

Bij elk woonproject kan je de volgende vragen stellen:

- **Is er voldoende oppervlakte publieke ruimte en groen**, niet alleen voor de nieuwe verkaveling, maar ook voor de bestaande buurten?
- **Is de publieke ruimte goed gelegen** (centraal, aan fietspaden, goed verbonden...) of wordt die als restruimte beschouwd?
- **Zijn er ook interessante speellandschappen voorzien**, met heuvels, speelaanleidingen, bosjes, water,...?

Eigenlijk zijn de eerste twee vragen de belangrijkste, want eens de vorm en de ligging van de percelen zijn bepaald, valt daar nog weinig aan te veranderen. Spelprikkels en speeltoestellen kunnen achteraf nog worden geplaatst.

VERPLICHTE SPEELRUIMTE?

Op Vlaams niveau bestaan er geen verplichte normen voor speelruimte bij verkavelingen. Een gemeente kan wel zelf minimumnormen opleggen in een 'stedenbouwkundige (bouw)verordening'. Die kan eisen bevatten over bijvoorbeeld parkeren, groen, duurzaamheid, en dus ook over verplichte speelruimte. Informeer zeker of je gemeente een bouw- of verkavelingsverordening in de maak heeft. Om iets te bereiken, zal je dan wel moeten lobbyen bij schepenen, contactpersonen binnen de dienst ruimtelijke ordening, Gecoro...

Hieronder geven we enkele voorbeelden van zo'n stedenbouwkundige verordening. Deze cijfers zijn wel aan de lage kant. Eigenlijk moet elke buurt-speelruimte minimum 1000 m² groot zijn om goed te kunnen functioneren.

Uit de stedenbouwkundige verordening in Sint-Niklaas:

Afdeling 3: Lasten die kunnen worden verbonden aan de verkavelingsvergunning

Art. 10. Bij een verkaveling van minstens 20 bouw kavels en/of waar bebouwing voor minstens 20 wooneenheden is voorzien, dient de nodige grond voor de aanleg van een aaneengesloten openbare groene ruimte voorzien te worden, naast de beplantingen aan de wegen. De minimale hiertoe benodigde oppervlakte wordt bepaald op 5% van de bruto oppervlakte van de verkaveling.

Uit de stedenbouwkundige verordening in Mechelen:

Art. 50. Ontwerpvoorwaarden

§2: Bij verkavelingen en / of gebouwencomplexen worden reeds volgende normen toegepast voor speelruimte:

Verkavelingen:

- bij 30 tot 50 woningen: minimum 500 m² oppervlakte speelruimte;
- bij 50 tot 200 woningen: minimum 1000 m² oppervlakte speelruimte;
- vanaf 201 woningen: minimum 3000 m² oppervlakte speelruimte.

Gebouwencomplex:

- tot 30 woningen: minimum 200 m² oppervlakte speelruimte;
- vanaf 40 woningen: minimum 1200 m² oppervlakte speelruimte.

De speelruimte dient aan te sluiten bij het openbaar domein en kan niet rechtstreeks aansluiten op private tuinen.

Algemeen aanvaarde (maar niet verplichte) groennormen in Vlaanderen:

In onderstaande tabel vind je de Mira-S-normen, die veel strenger zijn. Het gaat om richtnormen die binnen groenplanning algemeen aanvaard zijn, maar zij zijn niet afdwingbaar. Het gaat bovendien om groennormen, niet om speelruimtenormen.

Schaalniveau	Maximumafstand tot bewoning	Minimumareaal
Woongroen (straatniveau)	< 150 m	
Buurtgroen (buurtniveau)	< 400 m	> 1 ha (=10 000m ²)
Wijkgroen (wijkniveau)	< 800 m	> 10 ha (park > 5 ha)
Stadsdeelgroen (deelgemeenteniveau of stadsdeelniveau)	< 1600 m	> 30 ha (park > 10 ha)
Stadsgroen (gemeentelijk niveau)	< 3200 m	> 60 ha
Stadsbos (niveau stadsagglomeratie)	< 5000 m	> 200 / 300 ha

Bron: Mira-S, In: Vademecum Beheerplanning Harmonisch park- en groenbeheer 2003: 195

4. BOUW GROENE LINTEN

Met een begrip als 'groen lint' toon je aan dat je meer wil dan hier en daar een veldje of bosje: je wil over een samenhangend geheel nadenken. Maak het idee concreet door het groene lint op een luchtfoto te tekenen. Teken een wandel- of fietspad dat een duidelijk traject volgt (bijvoorbeeld zo dicht mogelijk bij een beek) en dat zoveel mogelijk groene ruimten verbindt. Bij elke betekenisvolle plek langs het lint, kan je nadenken over hoe je die het best invult. Bepaalde stukken mogen liefst ook wat ruiger blijven, zodat kinderen er op avontuur kunnen. Vertrek van de kwaliteiten die al in het landschap zitten: een heuvel, een mooie klimboom, water waar je goed bij kan... Als je goede contacten hebt met de groendienst of de dienst ruimtelijke ordening, dan doe je die oefening best meteen samen.

5. MAAK POORTEN

Een groot groengebied dat wat minder centraal ligt, kun je mentaal dichterbij het dorp brengen door een 'poort' te maken. Zo'n poort kan drie dingen omvatten:

- **Een ingang** naar een groengebied, die duidelijk maakt dat je erin mag.
- **Een veilige fietsweg of wandelroute** ernaartoe, met speelse plekjes onderweg.
- **Een overgangsgebied** tussen bewoning en groen, waar er net iets meer sport, spel en infrastructuur toegestaan zijn dan in het eigenlijke groen-gebied. Denk aan een speelbos of afgebakende 'speelzone', een horeca-punt met ijsjes (vooral om gezinnen aan te trekken), een bezoekerscentrum, een overzichtskaart met wandelroutes en liefst ook een spannende 'kinderroute'.

Het is van het grootste belang dat de milieu- en groendienst partner worden in zo'n project. Lanceer dit idee bij de schepen van jeugd of het schepencollege en maak een afspraak met de milieuambtenaar of het hoofd van de groendienst, al dan niet met de schepenen van jeugd en groen erbij.

Poort met overgangszone

In Blaasveld (Willebroek) is er een speelzone ontworpen die de verbinding maakt tussen het dorp en het natuurgebied. Er zijn ook natuurlijke speelaanleidingen in het bos.

Deze speelzone was opvallend goed gekend bij de kinderen en het jeugdwerk van Blaasveld.

6. ORGANISEER ACTIVITEITEN IN HET GROEN

Door originele activiteiten lok je families en jeugdverenigingen naar groene ruimtes, die het gebied zo beter leren kennen.

2. “WE HEBBEN HIER BIJNA ALLES”

Zijn er genoeg voorzieningen in de buurt?

Dorpen en deelgemeenten kunnen erg uitgestrekt zijn, waardoor het niet gemakkelijk is om voor iedereen een goed bereikbare sporthal, cultureel centrum of bibliotheek te voorzien. Ook voor winkels, cafés en kleine zelfstandigen is het moeilijk om voldoende klanten te vinden als de mensen zo verspreid wonen. Tegelijk vinden jongeren het fijn als (bijna) alles bereikbaar is. Maar wat moet er in een woonkern nu écht aanwezig zijn voor hen? Uit onze gesprekken met tieners kwamen we tot de volgende **checklist**.

- een voldoende grote speel- en ontmoetingsplek (bijvoorbeeld een park met speelruimte, een centraal gelegen plein, een groot speelterrein...)
 - een jeugdbeweging, jeugdwerking of meer spontane kinder- of jongerengroep (hiphopgroep, skatescene...)
 - een buurtsporthal en/of toegankelijk sportveld
 - een buurtwinkel waar snoep, chips en frisdrank te koop zijn
 - een jeugdhuis, café, cafetaria of frituur waar de jeugd zich welkom voelt
 - een bibliotheek
 - een ontmoetingscentrum, cultureel centrum, fuifzaal of repetitiehok
 - enkele basishobby's (sportclub, muziekschool of academie,...)
 - openbaar vervoer naar nabijgelegen steden en dorpen, waar je ook 's avonds en in het weekend gebruik van kunt maken
 -
- (vul zelf nog aan)*

Voor alle duidelijkheid: het is niet omdat één element uit de checklist in je dorp ontbreekt, dat het er onleefbaar is. Enkele items uit de lijst kunnen ook in naburige dorpen aanwezig zijn. Dan moet je nagaan of ze te voet of met de fiets veilig bereikbaar zijn. Het is dus goed om dit samen met jeugdraadleden, kinderen en jongeren te bespreken.

Een wat apart thema in veel (deel)gemeenten is de band met de stad. Kinderen en jongeren hebben daar vaak een dubbel gevoel bij. Ze wonen graag in het groen en vinden de stad te druk, er zijn volgens hen te veel mensen, te veel huizen, appartementen, verkeer...

Tegelijkertijd maken ze graag gebruik van de nabijheid van de stad en de typische steenwegen met hun MacDonald's, bowlingbaan, schaatspiste, shopping centra... Als die zaken bereikbaar zijn, kunnen kinderen en jongeren in een dorp toch het gevoel hebben dat alles dichtbij is.

Zeker naarmate tieners ouder worden, wordt de 'echte' stad aantrekkelijker. Ze kunnen er shoppen, op stap gaan met vriend(inn)en, hippe plaatsen bezoeken, evenementen meemaken... De vraag is dan: hoe vlot geraken ze er? Soms kunnen ze met hun ouders mee, maar als ze er op eigen houtje willen geraken, wordt het openbaar vervoer van groot belang. Voorwaarde is dan natuurlijk dat de verbindingen goed zijn, zo niet laten jongeren het openbaar vervoer links liggen. Het belbus-systeem blijkt voor hen niet te werken. We vonden geen enkele tiener die het gebruikt.

✓ Doe de test

Wil je weten of de meeste voorzieningen uit de checklist bereikbaar zijn voor kinderen en tieners? Combineer die lijst dan met de dorpen-test. Wil je weten welke steden en dorpen in de buurt belangrijk zijn, ga dan zeker ook voor de schoenen- en ijsjes-test.

DORPEN-TEST

We hebben de dorpen en hun voorzieningen ingedeeld in vier types. Overleg samen welk dorp het meest op dat van jullie lijkt.

Type 1: 'Het bijna-alles-is-er-dorp':

In onze deelgemeente is (bijna) alles uit de checklist aanwezig, ook al is het niet allemaal even spectaculair. We hebben het gevoel dat we dicht bij alles wonen.

Type 2: 'Het dorp-tussen-dorpen':

In onze gemeente hebben we niet alles van de checklist, maar wel in dorpen of stadjes rondom ons. Je kunt er ook gemakkelijk met de fiets of het openbaar vervoer naartoe.

Type 3: 'Het leeglopende dorp'

In onze gemeente hadden we tot voor kort veel, maar er is van alles aan het verdwijnen: de bakker, de sporthal, het jeugdhuis... We geraken niet op eigen houtje op plaatsen waar die dingen wél zijn.

Type 4: 'Het te kleine dorp'

In onze deelgemeente is lang niet alles van de checklist aanwezig. En in de dorpen of stadjes in onze onmiddellijke omgeving is er ook maar weinig. Je hebt al een auto nodig om wél bij die voorzieningen te geraken en veel beterschap lijkt er niet op komst.

Zit je in type 1 en 2? Dan zit het voor dit thema best snor bij jullie. Zit je in type 3 en 4, onderneem dan actie!

Benodigd materiaal: De deelnemers moeten de tekstjes bij de 'checklist voor basisvoorzieningen' en de 'dorpen types' kunnen lezen. Je hebt dus een projector, scherm en computer nodig om ze te tonen, of je kunt ze afdrukken.

Duur: 20 à 30 minuten.

Grootte van de groep: Maximum 25 deelnemers, zodat er een groepsgesprek kan ontstaan.

Leeftijd: Alle leeftijden. Zeker bij tieners en jongeren kan dit een belangrijk thema zijn.

Aantal begeleiders: 1 moderator en 1 verslaggever.

Andere tips: Grotere groepen kan je eerst opdelen in kleinere groepjes van 4 à 5 deelnemers die je liefst volgens deelgemeente samenstelt. In een tweede ronde laat je de deelgroepjes hun bevindingen delen, om tot een gezamenlijk besluit te komen. Een vergelijking van deelgemeenten maakt de discussie net boeiend.

SCHOENEN- EN IJSJES-TEST

Welke steden en gemeenten in de buurt zijn belangrijk voor kinderen?

Dat verneem je aan de hand van eenvoudige vragen.

- Waar koop je nieuwe schoenen?
- Waar ga je wel eens shoppen?
- Waar kun je een ijsje eten?
- Waar ga je chillen met vriend(inn)en?
- Waar ga je luisteren naar een concert?

De vragen vormen aanleiding voor verdere gesprekken:

- Met wie ga je dan?
- Geraak je er vlot? Hoe? Of waarom niet?

Een andere mogelijkheid (vooral bij grote groepen) is om een lijst te laten invullen:

STEL...

WAAR DOE JE DIT?

(je mag meerdere steden, gemeenten of shopping centra opsommen)

MET WIE DOE JE DIT?

(alleen, met vrienden, met oudere broer of zus, met ouder...)

HOE GA JE ER NAARTOE?

(je mag meerdere vervoersmiddelen omcirkelen)

Je wil nieuwe coole schoenen kopen.

Je gaat 'shoppen' (met ijsje of drankje)

Je gaat kijken naar een voorstelling of luisteren naar een concert.

Je gaat chillen met vrienden.

- Benodigd materiaal:** Prints van icoontjes of invulbladen.
- Duur:** Een plattegrond van de gemeente en de omringende steden (ook online te vinden via [google.com/maps](https://www.google.com/maps), [bing.com/maps](https://www.bing.com/maps) of [openstreetmap.org](https://www.openstreetmap.org)) of een lijst van omringende steden of gemeenten.
- Grootte van de groep:** Ca. 20 minuten.
- Leeftijd:** Maximaal 8. Pictogrammen plakken en een groepsgesprek voeren wordt anders moeilijk. Bij grotere groepen werk je best met invulbladen.
- Aantal begeleiders:** Alle leeftijden. Zeker bij tieners en jongeren kan dit een belangrijk thema zijn.
- Andere tips:**
1 moderator en 1 verslaggever bij de groepsgesprekken.
1 begeleider per acht deelnemers bij pictogrammen.
1 begeleider voor invulbladen.

⚡ En... actie!

1. LAAT VAN JE HOREN

Als gemeentelijke voorzieningen verdwijnen, laat je dan horen bij het gemeentebestuur. Probeer dit eerst door een open gesprek met de schepen (en liefst ook met de burgemeester). Als dit niet veel oplevert, mobiliseer dan via de jeugdbewegingen, betrek ook ouders, en zet politieke druk. Toon begrip voor de mogelijke hoge kostprijs, maar roep ook op tot creativiteit.

2. DENK OUT OF THE BOX

Breng alle verenigingen en lokale sleutelfiguren samen, en zoek naar creatieve oplossingen. Misschien kunnen burgers een plek ter beschikking stellen of een dienst als vrijwilliger aanbieden, door bijvoorbeeld een deel van een terrein te onderhouden. Vaak is een gemeente in zo'n geval sneller bereid om te investeren. En waarom geen crowdfunding proberen? Of financiering zoeken door middel van projectoproepen? Misschien bieden mobiele voorzieningen en tijdelijke initiatieven een antwoord? Denk aan een mobiele bibliotheek, voetbalkooi, een frisdrankautomaat, een vaste 'jeugdavond' in het dorpscafé...

Als er vooral private voorzieningen verdwijnen (zoals een buurtwinkel, feestzaal), ga dan na of de gemeente een ondersteunend beleid kan voeren.

3. VERTEL HET AAN KINDEREN EN JONGEREN

Al te vaak worden kinderen en jongeren niet rechtstreeks geïnformeerd als er basisvoorzieningen verdwijnen. Vergeet ze dus niet in de communicatie!

4. VERBETER DE FIETSVERBINDINGEN

Als de stad of grote buurdorpen dichtbij zijn (op minder dan 8 à 10 km), moeten er goede fietsverbindingen zijn. Bij voorkeur is er een 'snelle weg' (met een afgescheiden fietspad), maar daarnaast ook een 'leuke weg', die langs mooie en spannende plekjes leidt. Zet die fietsverbindingen op de agenda, via een gesprek met de dienst mobiliteit. Indien nodig kan je ook het schepencollege aanspreken of een ludieke actie op poten zetten.

5. MAAK WERK VAN GOED OPENBAAR VERVOER

Gemeenten hebben geen rechtstreekse stem binnen De Lijn of NMBS. Maar vaak is er wel overleg met de gemeenten. Probeer de eventuele problemen zo concreet mogelijk te formuleren en geef ze mee aan het schepencollege. Momenteel wordt er geëxperimenteerd met een nieuwe vorm van basismobiliteit. Die zoektocht naar alternatieven biedt kansen om vervoersproblemen van jongeren ter sprake te brengen.

3. “DE LUCHT IN JE GEZICHT ALS JE FIETST: DA’S LEUK”

Kunnen kinderen zelfstandig op pad?

Kinderen en tieners hebben nood aan geborgenheid, maar ook aan vrijheid. Als ze zich zelfstandig verplaatsen, kunnen ze op eigen houtje fantastische plekken vinden: een spannende bunker, een romantisch hoekje aan de waterkant, een avontuurlijk terrein... Soms vinden ze het ook fijn om gewoon langs allerlei binnenwegen te lopen of te fietsen: “Ik vind het leuk om te fietsen: de lucht in je gezicht is leuk en het is goed om wakker te worden.”

Die zelfstandige mobiliteit staat overal onder druk: weinig kinderen spelen onbezorgd op straat, ze gaan zelden of nooit alleen naar de winkel of naar hun hobby’s... Dat heeft deels te maken met verkeersonveiligheid. Ook in meer landelijke dorpen wordt er vaak hard gereden op de steenweg of op de betonbaantjes tussen de maïsvelden. Bij nieuwe verkavelingen vrezen kinderen dat hun straat drukker zal worden: “Nu hebben we een doodlopende straat, en daar spelen we veel, maar als al die huizen er komen, zal dat niet meer gaan.” Ook sociale onveiligheidsgevoelens spelen mee. Wie durft nog alleen een bos in?

Doe de test

Wat speelt er precies in jouw dorp? Kunnen, mogen en durven kinderen en jongeren zich binnen het dorp gemakkelijk te voet of per fiets verplaatsen? Zijn er in het dorp heel drukke, moeilijk oversteekbare straten? Is er een soort basisvertrouwen in het dorp? Kennen de meeste mensen hun burens goed, waardoor ze hun kinderen gemakkelijker alleen buiten laten? De alien-test en de tel-test geven je alvast een beeld.

ALIEN-TEST

Laat kinderen en jongeren de routes tekenen die ze gebruiken naar school en in hun vrije tijd. Gebruik het beeld van een alien: als een alien jullie routes bestudeerde vanuit de ruimte, wat zou hij dan zien? De deelnemers krijgen een kaart en volgende opdrachten:

- Teken met een rode stip waar je woont.
- Teken nu je schoolroute.
Als je met de fiets gaat, teken dan met een rode lijn de weg die je volgt.
Ga je te voet, teken je route dan met een groene lijn.
Kom je met de auto, bus, trein of tram, teken dan waar je afstapt en trek met een groene lijn de weg die je volgt.
- Teken ook de route die je volgt in je vrije tijd, naar je favoriete speelplekken. Doe dat alleen als je er op eigen houtje naartoe gaat. Als je met de auto gaat, teken je niets.

Benodigd materiaal:

Deelnemers moeten routes kunnen aanduiden op een basisplan. Dit kan individueel, maar ook in kleine deelgroepjes (max. 3 deelnemers). Voorzien dan prints op A3-formaat. Alle routes moeten achteraf op 1 routeplan overgebracht worden (digitaal of op papier).

Duur:

Ongeveer 15 minuten.

Grootte van de groep:

Maakt niet zo veel uit.

Leeftijd:

Vanaf 11 jaar.

Aantal begeleiders:

1 begeleider.

Andere tips:

Digitaal vind je plannetjes op: openstreetmap.org, google.com/maps, bing.com/maps (probeer op deze site ook eens 'vogelperspectief'). Soms is een luchtfoto beter als achtergrond; soms lukt het met een eenvoudige kaart. Met de 'Print Screen'-toets plak je ze in een tekenprogramma of in Word.

Zorg dat alle straatnamen op het basisplan staan en liefst ook enkele herkenningspunten (school, supermarkt, kerk...).

Soms hebben de deelnemers hulp nodig om zich te oriënteren. Loop dus even rond om te zien of ze weg kunnen met het plan of de luchtfoto.

TEL-TEST

Door zelf (jonge) voetgangers, skaters, steppers en fietsers te tellen, kun je het belang van bepaalde routes aantonen, wijzen op knelpunten of oplossingen... Je kunt ook auto's tellen om sluiproutes te 'bewijzen' (vanaf 400 auto's per uur). Maar meestal zijn het vooral gegevens over voetgangers en fietsers die nog ontbreken.

Tel bij voorkeur in blokken van 1 uur. Op drukke kruispunten doe je dat ook best met meerdere personen, zodat je de verschillende richtingen in de gaten kunt houden. Houd de tellingen op verschillende momenten van de dag en in de week: binnen en buiten de spits, op woensdagnamiddag... Schrijf ook conclusies of maak overzichtsfiguren: schets bijvoorbeeld pijlen van de richting die weggebruikers nemen en zet daarbij telkens het aantal.

Die tellingen kun je aanvullen met korte straatinterviews met voetgangers of fietsers: je kunt bijvoorbeeld vragen waarom kinderen of jongeren op een bepaalde manier oversteken, waarom ze welke routes volgen... Neem ook foto's van typisch gedrag van kinderen, jongeren of verkeerssituaties (maar zorg dat de kinderen niet herkenbaar zijn).

Benodigd materiaal:

Stratenplannen (of meer gedetailleerde prints van complexe kruispunten) en een fototoestel.

Duur:

Zelf te bepalen. Hoe uitvoeriger en nauwkeuriger de tellingen, hoe waardevoller ze zijn.

Aantal begeleiders:

In groep(jes) gaat het sneller en gedetailleerder.

Andere tips:

Je kunt ook deelnemen aan de fietstelweek van Fietsberaad.

Meer info:

www.fietsberaad.be;
www.fietstelweek.be

Methoden voor het tellen van voetgangers in de openbare ruimte in het Voetgangersvademecum Brussels Hoofdstedelijk Gewest (61 p.)

⚡ En... actie!

1. MAAK OUDERS WARM VOOR HET IDEE

Ouders en volwassenen moeten soms nog overtuigd worden om hun kinderen meer te voet of met de fiets te laten gaan en zelf het goede voorbeeld te geven. Meer info en een speelse poster om campagne te voeren:

Bevrijd de speeltijger!

2. BRENG DE KNELPUNTEN IN KAART

Zo'n knelpuntenlijst omvat:

- een kaart met de belangrijkste routes van kinderen en jongeren, waarbij je de meest onveilige aanduidt.
- een kaart of lijst met cruciale oversteken die onveilig zijn.
- een kaart met doorsteken of trage wegen die interessant zouden zijn voor kinderen en jongeren.

Stap hiermee naar de dienst mobiliteit/openbare werken en vraag een gesprek aan. Als je politieke druk wil zetten, dan kun je dit combineren met een petitie, een ludieke actie, een persbericht...

3. BEKIJK HET GEHEEL

Veel verkeersproblemen los je alleen maar op door het geheel te bekijken. Doe je dat niet, dan verplaats je het probleem alleen maar van de ene straat naar de andere. Ook de mobiliteitsambtenaar is vaak vragende partij voor een globale aanpak, die verschillende namen kan hebben: een 'mobiliteitsstudie', 'mobiliteitsplan', een '(wijk)circulatieplan'... Probeer dus zeker eens met hem of haar samen te zitten. Wellicht vind je zo ook hulp bij de technische aspecten van mogelijke oplossingen.

Belangrijk is dat duurzame mobiliteit het uitgangspunt is. Zorg bijvoorbeeld dat het 'STOP-principe' erin staat (eerst aandacht voor stappers, dan trappers, openbaar vervoer en dan pas personenvervoer). Breng ook de routes voor jongeren extra onder de aandacht. Laat je zeker horen als er een mobiliteitsstudie of -plan wordt opgesteld.

4. BEGIN MET TIJDELIJKE INGREPEN

Het gemeentebestuur moet soms overtuigd worden dat medebewoners achter een voorstel staan voor autoluwe wijken. Als je een tijdelijk initiatief, zoals een speelstraat, 'leefstraat' of 'toekomststraat', kunt realiseren, geniet je al meer krediet. Je kunt er ook geleidelijk mensen mee overtuigen dat een andere straat mogelijk is. Inspiratie vind je zeker en vast in Ver000ver de straat, een tool waarmee bewoners hun straten beter op kinderen en jongeren kunnen afstemmen.

4. “HIER VOEL IK ME WELKOM”

Zijn er centrale plekken voor kinderen en jongeren?

Vooraf in dorpen met uitgestrekte verkavelingen, ontbreekt het soms aan centrale plekken. Er zijn misschien wel plekken met potentieel, zoals pleintjes, een sportcentrum of feestzaal, een kasteelpark met horeca, de ruimte rond het ontmoetingscentrum, het station, de haltes voor openbaar vervoer... Maar vaak ‘leven’ die niet echt, bijvoorbeeld omdat alles te verspreid ligt. Het kan ook zijn dat er te weinig ruimte is, of dat deze plekken niet ontworpen zijn om te spelen of elkaar te ontmoeten. In nogal wat gevallen is dit vooral een doorgangs- of parkeerruimte. Het maakt dat kinderen en jongeren geen echte emotionele band uitbouwen met hun dorp of gemeente.

✓ Doe de test

Belangrijk is te achterhalen wat de betekenis is van bepaalde plekken en of kinderen en tieners er warm voor lopen. Dit kun je via de tests uit andere hoofdstukken, maar ook met Wally, of een ander geliefd figuurtje. De frietjestest biedt dan weer een manier om door de ogen van een jongere naar de publieke ruimte te kijken.

WALLY-TEST

Neem een foto van een herkenbaar stuk dorp en plak die in PowerPoint. Zoek een figuurtje met de zoekmachine (zoals het gestreepte mannetje van 'Waar is Wally?') en geef het een leuke plek op de foto. Waar staat Wally? Begin met een klein stuk foto en vergroot geleidelijk. Hoe snel herkennen kinderen of jongeren de plek? Met hoeveel kennen ze die? Hoe enthousiast reageren ze en hebben ze er avonturen beleefd?

Als ze de plekken nauwelijks kennen: waarom komen ze er niet? Waar gaan ze dan wel naartoe?

Benodigd materiaal:	Een projector, scherm en computer. Je kunt natuurlijk ook alles uitprinten.
Duur:	Dit hangt af van het aantal slides. Reken een vijftal minuten per slide. Na een half uurtje zal het woeliger worden en verslapt de aandacht meestal.
Grootte van de groep:	Dit kan ook met grotere groepen (meer dan 20 kinderen of jongeren), maar dan is het moeilijker om het aansluitende gesprek te voeren.
Leeftijd:	Alle leeftijden.
Aantal begeleiders:	1 moderator en 1 verslaggever.
Andere tips:	Je kunt nog veel andere figuurtjes bedenken: figuurtjes die de weg vragen, of de eigen mascotte van de gemeente of de jeugdbeweging...

FRIETJES-TEST

Waar kunnen tieners en jongeren hun frietjes, elders gekocht broodje of eigen boterhammen opeten? Kunnen ze dat ergens doen op een terras van een café of cafetaria? Of kan dat enkel in het jeugdhuis (voor zover dat er is)? Meestal is dit een goede indicatie om na te gaan hoe jeugdvriendelijk de horeca is in een dorp.

⚡ En... actie!

1. ZOEK HET POTENTIEEL

In heel wat dorpen zijn het sportcentrum, het dorpsplein of de buurtsupermarkt wat banale plekken, waar parkeerruimte en afsluitingen het beeld domineren. Nochtans trekken ze jongeren aan, waardoor ze tot échte ontmoetingsruimtes kunnen uitgroeien. Zulke centrumplekken verdienen een volwaardige inrichting, met een goede ontwerper, die een soort van 'masterplan' uittekent in overleg met de gebruikers, en dus ook met kinderen, tieners en jongeren.

2. KIES KNOOPPUNTEN

Voor kinderen werkt het beter als speelpleintjes verspreid liggen, zodat elke grote wijk z'n eigen plek heeft. Maar tieners en jongeren vinden één centrale locatie meestal leuker. Zeker in uitgestrekte dorpen kan het interessant zijn om één en ander samen te brengen: een zitplek op het dorpsplein nabij de bushalte, een skate-plek bij de jeugdbeweging, het ontmoetingscentrum en de lokale bibliotheek... Die kunnen dan uitgroeien tot echte 'knooppunten' in een tienerweefsel.

Kies hierbij voor 'natuurlijke' ontmoetingsplekken, waar sowieso al veel passage is: in de buurt van scholen, centraal in het dorp, op het kruispunt van verschillende trage wegverbindingen, nabij stations of haltes voor openbaar vervoer... Soms betekent dit ook dat je moet investeren in ruimten die geen eigendom zijn van de gemeente, maar van een sportclub, kerkfabriek...

3. ORGANISEER EVENEMENTEN

Een plek kan belangrijk worden in het leven van kinderen en jongeren door er evenementen te organiseren. Denk aan de buitenspeeldag, het jeugdwerktreffen, dorpsfeesten met een kinderluik... Dit is echter geen wondermiddel. Als de plek fysiek of mentaal écht te ver ligt, kan dit net het tegenovergestelde effect hebben: als een evenement mislukt, zullen tieners de plek in de toekomst nog meer links laten liggen.

5. “WE HANGEN GOED AAN ELKAAR”

Hoe sterk is het sociaal weefsel?

De verbondenheid tussen buuren kan van dorp tot dorp verschillen. In veel kleine dorpen is het sociaal contact nog springlevend en kent iedereen elkaar. In grote deelgemeenten blijft het vaak wat anoniemer en zoeken nieuwkomers niet altijd uit eigen beweging contact. Van kinderen hoorden we wel dat ze die drempels sneller kunnen overwinnen dan volwassenen. Dat gebeurt dan vaak via de school, de jeugdbeweging of hobbyclub. Ook buurtfeesten, kermissen en evenementen kunnen de anonimiteit doorbreken. Dat kan in de straat, de buurt, wijk, (deel)gemeente... Zeker bij tieners, maar ook bij kinderen, is er vraag naar evenementen op gemeentelijk niveau: carnaval, vuurwerk, een cultureel evenement, een jeugdwerk-battle...

Om een dorp samen te brengen moet je soms ook denkbeeldige muren slopen en omgaan met sociale spanningen. De uitdagingen van een multiculturele maatschappij spelen niet alleen in steden, maar ook in gemeenten. In sommige dorpen stelden we vast dat er een vanzelfsprekende diversiteit was. In andere dorpen reageerden veel kinderen en jongeren zeer wantrouwig, of zelfs ronduit racistisch. Dat zagen we vooral in dorpen uit de groene rand, waar de bewoners het gevoel hadden dat de stad steeds dichterbij kwam. Ook kinderen en (vooral) jongeren uit vroegere arbeiderswijken of uit ‘sociale wijken’ botsen soms op grenzen. Die grenzen kunnen zelfs zeer fysiek zijn, omdat er bijvoorbeeld een beek loopt tussen kinderen van de ene en de andere sociale groep.

Doe de test

Hoe kinderen en jongeren de verbondenheid in hun gemeente ervaren, kun je uitzoeken met een stellingen spel. Hen bevragen over het samenleven van groepen, is een stuk delicaat, maar eventueel kun je ook daarover een aantal stellingen toevoegen.

STELLINGEN-TEST

In deze test leg je kinderen en jongeren dus een aantal stellingen voor. Je kunt dit visueel ondersteunen met foto's (liefst ook van jouw gemeente). Mogelijke stellingen zijn:

- “Iedereen kent iedereen in ons dorp.”
- “In ons dorp kennen alle kinderen/jongeren elkaar.”
- “In ons dorp kan je gemakkelijk nieuwe mensen leren kennen.”
- “In ons dorp is er van alles te doen.”
- “Ik zal altijd in ons dorp blijven wonen”.
- “Het samenleven verloopt hier goed.”
- “Kinderen uit andere buurten worden soms vreemd bekeken.”

Benodigd materiaal:	Blad met ‘Akkoord’, ‘Niet akkoord’, ‘Ik twijfel’ of een schaal van ‘Waar’ tot ‘Niet waar’. Als ondersteuning kan je ook foto's of stellingen projecteren (of een afdruk tonen).
Duur:	Ongeveer 5 minuten per stelling.
Grootte van de groep:	Maximaal 10 deelnemers. Hoe groter de groep, hoe minder diepgaand het gesprek na de stelling wellicht zal zijn.
Leeftijd:	Alle leeftijden, vanaf ca. 8 jaar.
Aantal begeleiders:	1 moderator en 1 verslaggever.
Andere tips:	Zorg ervoor dat je niet enkel eindigt met een waar/niet waar, maar vraag door naar het waarom. Laat de mogelijkheid om tussenposities in te nemen en probeer discussie te krijgen. De verslaggever moet heel oplettend zijn en het aantal deelnemers bij elke stelling goed tellen.

⚡ En... actie!

1. ORGANISEER FEESTEN MET EEN KINDVRIENDELIJK KARAKTER

Kinderen zijn zeker vragende partij voor straat-, buurt- of dorpsevenementen. Het liefst hebben ze een algemeen dorpsevenement, maar met aandacht voor kinderen en een kinderluik.

2. KIES EVENEMENTEN DIE TEGELIJK OP WIJK- EN GEMEENTENIVEAU WERKEN

Dit is wellicht ook één van de sleutels tot het succes van fenomenen als carnaval, de Brusselse Zinneke Parade, een verenigingenquiz... Lokaal worden er groepen gevormd, die het dan op gemeentelijk of stedelijk niveau tegen elkaar opnemen of – misschien beter nog – een gezamenlijk doel (zoals een optocht) realiseren. Zo ontstaat een gevoel van betrokkenheid bij de (fusie) gemeente, terwijl mensen tegelijk ook binnen de wijk samenwerken.

3. ZORG VOOR EEN ONTMOETINGSRUIMTE

Vooraf het jeugdwerk waardeert een dorpscafé waar jongeren welkom zijn. Meestal noemen ze de uitbater en uitbaatster bij de voornaam. Het is hun knooppunt én vormt een link naar het gemeenschapsleven van volwassenen. Als zo'n café verdwijnt, beschouwen ze dat als een verlies voor het dorp.

4. (H)ERKEN SOCIALE GRENZEN

Soms zijn die grenzen snel duidelijk, soms kan je dit pas zien na nauwkeurig luisteren en doorvragen. Het gevoel van identiteit en 'behoren tot' speelt hier sterk mee.

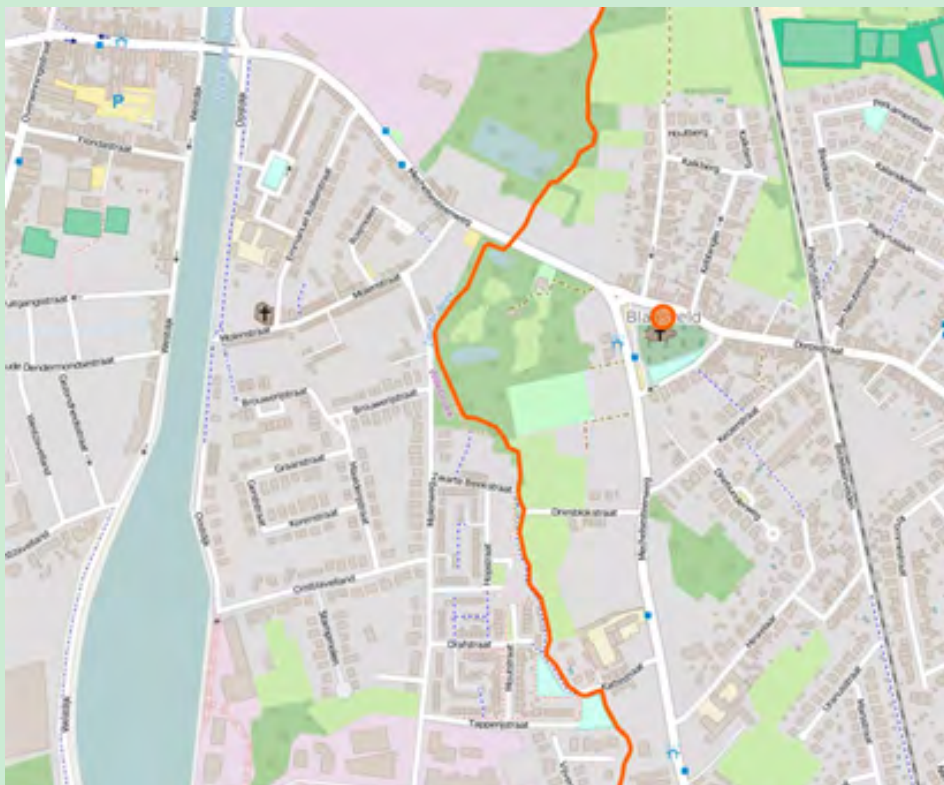
5. ORGANISEER ONTMOETINGEN

Het opheffen van sociale grenzen is niet gemakkelijk, zeker als die diepe historische wortels hebben. Cruciaal is het om een vinger aan de pols te houden en neutraal te bemiddelen, als er zich conflicten voordoen. Kies voor een positieve insteek, bijvoorbeeld door evenementen te organiseren.

6. MAAK WERK VAN GRENSGEBIEDEN

Ook ruimtelijke actie is mogelijk. Dit doe je door volop te investeren in 'grenszones'. Door op een oude sociale grens een 'centrale plek' te maken, kan een gemeente een ruimtelijk kader voor ontmoeting creëren.

De wat onooglijke 'Zwarte beek' vormt de historische grens tussen Willebroek en deelgemeente Blaasveld. In de gesprekken van kinderen en jongeren speelt deze grens nog steeds een rol. Naar het kanaal toe zijn meer arbeiderswijken en sociale wijken. Dit wordt geassocieerd met de stad Willebroek. Aan de andere kant ligt het 'echte' Blaasveld. De gemeente beschouwt de Zwarte Beekvallei, met het gemeentelijke kasteeldomein, nu als een belangrijke plek voor ontmoeting tussen de twee dorps helften en betreft daar ook kinderen en jongeren bij.

Zie bijv.: <http://www.hln.be/regio/nieuws-uit-willebroek/jongeren-starten-met-uitbreiding-park-bel-air-a2174630/>

TOT SLOT

Uiteraard hopen we dat we je konden inspireren om met andere ogen naar je gemeente te kijken, en om daar ook kinderen en jongeren bij te trekken. Uit ervaring weten we hoe verfrissend het kan zijn als je hen vraagt hoe zij hun wijk of woonplaats zien, en waar ze van dromen.

Wil je dit onderzoek graag uitdiepen? Wil je graag verder aan de slag voor een project in jouw dorp of wijk, maar heb je er liever extra expertise bij? Dan helpen we je graag verder. Kind & Samenleving vzw is een kennis- en onderzoekscentrum dat kinderen en jongeren ruimte wil geven. Ruimte om te spelen, maar ook ruimte om hun stem te laten horen in de maatschappij. Daarom maken we werk van speel- en ontmoetingsruimte: in opdracht van heel wat steden en gemeenten gaan we na hoe kinderen en jongeren zich echt thuis kunnen voelen in hun buurt, en brengen we alle concrete stappen in kaart om de omgeving beter op hen af te stemmen. Daarnaast doen we onderzoek naar die thema's die er voor kinderen en jongeren toe doen. Dat kan gaan over spelen, maar ook over school, vrije tijd, sport, welzijn, familie.

Wil je een inspraak- of onderzoekstraject bestellen, heb je vragen over een bespeelbare (publieke) ruimte, of wil je een speel- of tienerweefsel laten uittekenen? Neem gerust even contact op via info@k-s.be. Dan bekijken we samen met jou wat we voor je gemeente kunnen betekenen.

Op onze website vind je dan weer een schat aan informatie en inspiratie, die we je gratis ter beschikking stellen. Ons onderzoek vertalen we immers telkens weer naar handige tools en speelse publicaties waar anderen concreet mee aan de slag kunnen. Ga zeker eens rondneuzen op www.k-s.be: het is een echte schatkamer voor al wie kinderen en jongeren een warm hart toedraagt.

COLOFON

'Hoe zot is ons dorp' is een uitgave van Kind & Samenleving vzw en kwam tot stand met de steun van de Vlaamse Overheid.

Concept en redactie: Marlies Marreel, Kaat Schaubroeck
en Wouter Vanderstede.

Foto's: Carmen De Vos.
Met heel veel dank aan de enthousiaste kinderen
en jongeren van Merelbeke en Beveren.

Grafisch ontwerp: Fotokoncept

Wil je met deze publicatie aan de slag? Doen! Wil je er materiaal, teksten of foto's uit overnemen voor een website of een andere publicatie? Dan heb je de uitdrukkelijke toestemming nodig van Kind & Samenleving vzw.

